

Орлова А.Ю.,

магістрант кафедри екології та охорони довкілля

Сафранов Т.А.

д.г.-м. н., проф. завідувач кафедри екології та охорони довкілля

Одеського державного екологічного університету, м. Одеса

ПРИНЦИПИ SWOT-АНАЛІЗУ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ МІСТА ОДЕСА

При характеристиці конкурентних переваг та обмежень перспективного розвитку міста Одеса у «Стратегії економічного та соціального розвитку міста Одеси до 2022 року» (2013) екологічна складова охарактеризована лише шістьма *сильними сторонами* (S) і п'ятьма *слабкими сторонами* (W), але жодної *можливістю* (O) і *загрозою* (T). В кандидатській дисертаційній роботі К.Д. Гусєвої (2018) проведено дослідження екологічних факторів та перспектив розвитку Одеси з позиції SWOT-аналізу, де перелік сильних і слабких сторін, можливостей і загроз набагато більше порівняно з тими показниками, що були наведені в «Стратегії економічного та соціального розвитку міста Одеси до 2022 року»; окремі показники характеризували не тільки екологічну, але і еколого-економіко-соціальну ситуацію в Одесі. У зв'язку з цим доцільно більш детально розглянути екологічну складову Одеси і дати оцінку внутрішніх і зовнішніх екологічних чинників міста.

Першим кроком SWOT-аналізу екологічної складової є характеристика існуючих екологічних проблем міста Одеса: високий рівень забруднення повітряного басейну викидами від пересувних і стаціонарних джерел забруднення; забруднення морського середовища скидами забруднюючих речовин із стічними та іншими зворотними водами, поверхневим стоком з території міста; недостатня якість води системи централізованого водопостачання; незадовільний стан водопровідної і каналізаційної мереж; недостатня ефективність роботи очисних споруд і відсутність зливової каналізації; забрудненість ґрунтового покриву важкими металами, нафтопродуктами та іншими забруднюючими речовинами; недостатній рівень озеленення окремих районів міста і незадовільний стан в них зелених насаджень; формування техногенних ґрунтових вод і підтоплення значної частини території міста; розвиток небезпечних екзогенних геологічних процесів; наявність джерел акустичного і електромагнітного забруднення; недосконалість системи моніторингу навколишнього природного середовища; наявність екологічно небезпечних промислових об'єктів; незадовільний стан управління та поведінки з відходами виробництва та споживання; висока енергоємність та ресурсоємність виробництва; низький рівень впровадження енергоефективних технологій та низький рівень використання альтернативних джерел енергії; слабкі важелі впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження в місті; незадовільний стан здоров'я жителів міста; низький рівень екологічної культури населення.

Можливо, що перелічені екологічні проблеми не відображає усю різноманітність природно-антропогенних умов у межах міської території, але вони характеризують стан атмосферного повітря, природних води, ґрунтового-рослинного покриву, геологічного середовища, акустичні та електромагнітні поля, здоров'я населення тощо. Тому при проведенні SWOT-аналізу необхідно детально охарактеризувати кожну екологічну проблему, щоб можна було дати оцінку внутрішніх (сильних і слабких сторін) і зовнішніх (можливостей і загроз) екологічних чинників в місті Одеса.

Наприклад, при оцінці сучасного стану повітряного басейну міста *сильними сторонами* (S) є наявність мережі 8 стаціонарних постів спостережень (СПС) за якістю атмосферного повітря, які охоплюють в основному центральну та північну частину міста, а також 23 маршрутних постів, розташованих по всій території міста. *Слабкими сторонами* (W) являється, то що більшість СПС розташована на ділянках, які знаходяться під впливом стаціонарних і пересувних джерел забруднення атмосферного повітря, а тому середні значення індексу забруднення атмосфери не відображають реальне співвідношення між техногенно-напруженими і селитебно-рекреаційними зонами – відповідно 25% і 75% міської території. Основні стаціонарні джерела забруднення знаходяться з навітряної сторони. Невідповідність меж санітарно-захисних зон окремих техногенних об'єктів нормативним значенням. Визначається істотне домінування пересувних джерел забруднення повітряного басейну. Крім того, перелік забруднюючих речовин, за якими ведеться спостереження в Одесі, не відповідає актуальним потребам. Недостатня кількість та низький рівень технічної оснащеності стаціонарних пунктів спостережень за якістю повітря. *Можливості* (O) – зменшення забруднення повітряного басейну можливо за рахунок перерозподілу та регулювання транспортних потоків, а також шляхом підвищення екологічності автотранспортних засобів. *Загрози* (T) – зростання частки викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел забруднення повітряного басейну (автомобільного, повітряного, залізничного та морського транспорту). Наявність потенційно небезпечних техногенних об'єктів на території та поблизу міста.